

Motion om inför boendeval för äldre - med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden

Motion av Jan Jönsson (L)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Torun Boucher

Sammanfattning av ärendet

Jan Jönsson (L) anför i en motion till kommunfullmäktige att det råder en hög grad av valfrihet inom Stockholms stad äldreomsorg som ska värnas samtidigt som formerna för denna valfrihet ska utvärderas och utvecklas. Motionären föreslår i motionen att utreda införandet och utformningen av ett valfrihetssystem enligt LOV som huvudregel för vård- och omsorgsboenden staden.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, stadsbyggnadsnämnden, äldrenämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd. Stadsbyggnadsnämnden har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret ser att det är viktigt att äldre erbjuds god omsorg med kvalitet och möjlighet till valfrihet. Äldre kan idag välja mellan vård- och omsorgsboenden hos LOV-utförare, kommunala utförare och utförare med entreprenadavtal. Det finns för- och nackdelar med samtliga avtalsformer men att endast bedriva verksamhet enligt LOV skulle skapa en sårbarhet.

Äldrenämnden ser att valfrihet och konkurrensutsättning utgör en del i att nå kvalitet och som nämns i motionen har Stockholms stad en hög grad av valfrihet inom äldreomsorgen. Äldre kan idag välja vård- och omsorgsboende som finns hos kommunal utförare, LOV-utförare samt på entreprenad. Det finns fördelar och nackdelar med de olika avtalsformerna. En utmaning med LOV är att det inte ger någon volymgaranti, det vill säga det finns ingen garanti för hur många platser som staden får del av.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd lyfter att äldre har rätt till en omsorg efter sina behov av god kvalitet. Äldreomsorgen i Stockholms stad ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Det finns för- och nackdelar med LOV. Fördelen är att invånare har större makt att själva välja utförare. Nackdelen är att kommunen får sämre kontroll över verksamheten och har svårare att säkra kvaliteten.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd lyfter att den vård- och omsorg som ges ska vara lika kvalitativ för den enskilde oavsett avtalsform och att verksamhetsuppföljningar för att säkra kvalitén bör göras på samma grunder oavsett avtalsform.

Kungsholmens stadsdelsnämnd håller med om att staden behöver fortsätta bygga och driva fastigheter som kan inrymma äldreboenden. Nämnden hänvisar till Stockholms stads äldreboendeplan för hur framtida behov ser ut. En kostnadsanalys bör genomföras för att ta ställning till om motionen skulle komma att innebära ökade kostnader för Stockholms stads olika förvaltningar och bolag.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Stockholms stads äldre ska ha inflytande över sin boendesituation. Idag kan stadens äldre välja mellan vård- och omsorgsboenden hos kommunal utförare, LOV-utförare samt på entreprenad. Det finns därmed en möjlighet för den enskilde som beviljats vård- och omsorgsboende att välja mellan olika boenden i kommunal eller privat regi i staden.

LOV som huvudregel för våra särskilda boenden skulle innebära att vi inte har en garanti för hur många platser som staden får ta del av då också andra kommuner kan köpa platser i staden. Dessutom har varken staten eller staden samma möjlighet till tillsyn och kontroll över verksamheterna. Risken med att öppna upp marknaden för särskilda boenden ytterligare är att det öppnar upp för oseriösa aktörer som står bakom privata bolag vilket kan orsaka ökade behov av uppföljning av verksamheten utifrån välfärdsbrottslighet.

Att endast bedriva verksamhet enligt LOV skulle skapa en sårbarhet inom äldreomsorgen. Om en enskild verksamhet försätts i konkurs eller av andra skäl inte längre vill driva verksamheten kan detta ske plötsligt och då skulle staden stå ansvarig för den äldres behov av stöd. För att stärka och säkra en krisberedskap är det avgörande att bedriva verksamhet i egen regi, och inte endast ha LOV verksamhet.

Den LOV-modell som motionären förespråkar innebär i grunden en utökad new public management modell där också stadsdelarna ska söka auktorisation från äldrenämnden och därmed endast blir ansvarig för utförarsidan. Ansvar att beställa, besluta, följa upp och utvärdera samtliga verksamheter skulle således endast ligga på äldrenämnden. Att centralisera beställarrollen sätter inte bara en enorm administrativ press på en instans utan urholkar också stadsdelarnas delaktighet i utvecklingen av sin äldreomsorg. Idag ser vi att det inom de kommunala verksamheterna finns en

uppbyggd samverkan kring äldre med sammansatta behov, exempelvis äldre med ekonomiska problem, missbruk mm som vi skulle gå miste om.

Att, som motionären förordar, införa LOV som huvudregel för särskilda boenden och lämna ansvaret för stadens äldreomsorg till den öppna marknaden skulle påverka stadens äldreomsorg negativt genom bland annat minskad rådighet. Det skulle dessutom påverka den valfrihet som den borgerliga oppositionen själva påstår att de värnar så.

Stadens äldre ska garanteras en omsorg av hög kvalitet utan vinstintressen och en valfrihet där de äldre har självbestämmande över sin omsorg.

Med anledning av detta föreslår jag att motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Bilaga

Motion om inför boendeval för äldre - med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden, dnr KS 2023/115-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen.
2. Att utöver det anföra följande.

Precis som äldrenämnden också lyfter i sitt yttrande är den stora nackdelen med LOU att verksamheter bedrivs under en viss tid och sedan riskerar att försvinna, om en annan aktör erbjuder ett lägre pris och vinner upphandlingen. Så som LOU är utformat idag tas väldigt lite hänsyn till om en verksamhet varit uppskattad av brukarna eller om den håller hög kvalitet. Det är framförallt prisnivån som avgör vem som vinner upphandlingen. I remissvaret framförs att en utmaning med entreprenadavtal är att en ny utförare kan göras ansvarig för verksamheten efter avtalets slut. Samt att byte av utförare innebär oftast en stor förändring och påverkan för verksamheten, medarbetarna och de äldre. Det här är precis det som vi anser att staden bör beakta och därmed utreda möjligheten att införa LOV som huvudregel.

Som framgår av motionen ska stadens rådighet och möjlighet att säkerställa att behov tillgodoses säkras också genom att staden fortsätter att bygga och driva fastigheter för äldreboenden. Driftsformen i sig är inte någon garanti för vare sig kvalitet eller att verksamheten skyddas mot nedläggning. Vi vill därför återigen påtala att det inte finns något egenvärde i att staden ska bedriva all verksamhet i egen regi. Både kommunala och fristående aktörer ska förhålla sig till samma högt ställda kvalitetskrav samt granskas kontinuerligt.

Att utreda införandet av LOV som huvudregel innebär inte att övriga driftsformer helt ska avskaffas. Att en sådan utredning per automatik skulle innebära så kallad new public management ställer vi oss också frågande till. Det praktiska genomförandet och bästa möjliga utformning är vad den föreslagna utredningen rimligtvis ska undersöka.

Stockholm behöver fler äldreboenden, och vi behöver en mångfald av äldreboenden. Vi behöver både valfrihet och kostnadseffektivitet, långsiktighet och rättvisa villkor, stabilitet och attraktivitet för äldre och medarbetare, i såväl privata som kommunala verksamheter. Vi anser därför att staden bör utreda möjligheten att införa LOV som huvudregel för vård- och omsorgsboenden.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 11 september 2024

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Jan Jönsson (L) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen beskrivs hur äldreomsorgen i Stockholms stad har en hög grad av valfrihet. En valfrihet som måste värnas.

Inom särskilt boende finns i dag tre driftsformer: stadens kommunala egenregiverksamheter; kommunala boenden som drivs på entreprenad enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU); samt helt fristående boenden som drivs enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV). Motionärens mening är att dessa tre former som regel bör ersättas med en enda - LOV. Med en LOV-modell kan alla aktörer som uppfyller högt ställda kvalitetskrav, har en adekvat bemanning och lämpliga lokaler, öppna verksamhet efter ett auktorisationsförfarande.

Ett sådant införande måste utredas och därför förslår motionären att kommunfullmäktige beslutar att utreda införandet och utformningen av ett valfrihetssystem enligt LOV som huvudregel för vård- och omsorgsboenden i Stockholms stad.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, stadsbyggnadsnämnden, äldrenämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd. Stadsbyggnadsnämnden har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 juni 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att stadens äldre ges god omsorg med kvalitet. Tillsammans med berörda nämnder ses inköp, driftsformer, avtal och former för uppföljning kontinuerligt över rörande stadens utbud av äldreomsorg. Stadsledningskontoret kan konstatera att driftsformerna har både för- och nackdelar men att det, i enlighet med kommunfullmäktiges mål, är viktigt att en stark rådgighet finns i staden.

I arbetet för att säkerställa god omsorg med kvalitet är kravställning och uppföljning viktiga delar. Enligt socialtjänstlag (2001:453) behöver privata utförare tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) för att bedriva verksamhet och kommunala utförare måste förhålla sig till krav, lagar och regler för att bedriva verksamhet. IVO har tillsynsansvar för både kommunala och privata utförare. Beställarrollen utövas centralt av äldrenämnden i det avseendet att nämnden beslutar om förfrågningsunderlag och ingår avtal med privat utförare samt beslutar om uppdragsbeskrivning för kommunal utförare. Utifrån detta sker uppföljning på olika

nivåer. Samtliga vård- och omsorgsboenden följs upp utifrån en gemensam uppföljningsmodell för äldreomsorgen i Stockholms stad, oavsett driftform, och äldrenämnden ansvarar för samordningen av uppföljningarna. Utöver detta ansvarar äldrenämnden i förekommande fall för inspektioner vid vård- och omsorgsboenden.

Äldre kan idag välja vård- och omsorgsboende som finns hos kommunala utförare, privata utförare upphandlade enligt LOV samt entreprenad. I juni 2024 finns 154 vård- och omsorgsboenden i staden för brukare att välja mellan.

Stadsledningskontoret kan konstatera att det finns för- och nackdelar med de olika avtalsformerna. Vid LOV-avtal så ansvarar den privata utföraren för både verksamheten och för fastigheten som verksamheten bedrivs i. Stockholms stad köper en boendeplats i taget utifrån vad de äldre väljer för boende. Det innebär att staden endast betalar för de platser som nyttjas och de äldre har flera utförare att välja emellan. En nackdel är att det inte finns någon volymgaranti, det vill säga det finns ingen garanti för hur många platser som staden får ta del av då andra kommuner också kan köpa platser. En annan nackdel är att stat och kommun inte får samma tillsyn och kontroll över verksamheten. I teorin ska företagen konkurrera med kvalitet inom LOV, men det finns även risk att oseriösa aktörer står bakom privata bolag vilket kan orsaka ökade behov av uppföljning av verksamheten utifrån välfärdsbrottslighet. Antal avtal påverkar förutsättningarna att bedriva uppföljning och kontroll av utförarna vilket kan vara kostnadsdrivande.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att endast bedriva verksamhet enligt LOV skulle skapa en sårbarhet. Om en enskild verksamhet försätts i konkurs eller av andra skäl inte längre vill driva verksamheten kan detta ske plötsligt. I ett sådant fall står kommunen ansvarig att tillgodose den enskildes behov av stöd genom att ta över driften. För att stärka och säkra en krisberedskap är det avgörande att bedriva verksamhet i egen regi, alternativt genom upphandlad entreprenad, och inte endast ha LOV. Möjligheter och förutsättningar för en god och resurseffektiv planering av utbudet av boendeplatser, något som kommer vara särskilt viktigt framöver på grund av demografins utveckling, kan försämrats om det är en för stor andel som är platser enligt LOV.

Jan Jönssons (L) motion om inför boendeval för äldre – med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen angående motion om att införa boendeval för äldre - med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Reservation av Margita Jacobsson (L), se Reservationer m.m.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen ser att det är viktigt att stadens äldre ges god omsorg med kvalitet. För detta är kravställning och uppföljning viktiga delar. Privat utförare är tillståndspliktiga enligt 7 kap. 1 § 2 socialtjänstlagen och behöver tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) för att bedriva verksamhet. Även om kommunal utförare inte behöver tillstånd för att bedriva verksamhet har kommunal utförare krav, lagar och regler att förhålla sig till och IVO har tillsynsansvar för både kommunal och privat utförare. Beställarrollen utövas centralt av äldrenämnden i det avseendet att nämnden beslutar om förfrågningsunderlag och ingår avtal med privat utförare samt beslutar om uppdragsbeskrivning för kommunal utförare. Dessa innehåller krav som utförarna ska tillgodose. För att nå en likställighet i uppföljningen av utförare har äldrenämnden tagit fram en gemensam uppföljningsmodell för äldreomsorgen i Stockholms stad. Samtliga vård- och omsorgsboenden följs upp enligt uppföljningsmodellen som består av verksamhetsuppföljning, kvalitetsobservationer samt kvalitetsuppföljning på individnivå. Äldrenämnden ansvarar för samordnandet av uppföljningen samt för kvalitetsobservationerna medan stadsdelsnämnderna ansvarar för verksamhetsuppföljning och kvalitetsuppföljning på individnivå. Utöver det ansvarar äldrenämnden även i förekommande fall för inspektioner vid vård- och omsorgsboenden.

Äldreförvaltningen ser att valfrihet och konkurrensutsättning utgör en del i att nå kvalitet och som nämns i motionen har Stockholms stad en hög grad av valfrihet inom äldreomsorgen. Äldre kan idag välja vård- och omsorgsboende som finns hos kommunal utförare, LOV-utförare samt på entreprenad. Det finns fördelar och nackdelar med de olika avtalsformerna. Vid LOV-avtal så ansvarar den privata utföraren för både verksamheten och för fastigheten som verksamheten bedrivs i. Stockholms stad köper en boendeplats i taget utifrån vad de äldre väljer för boende. Det innebär att staden endast betalar för de platser som nyttjas och de äldre har flera utförare att välja emellan. En utmaning med LOV är att det inte ger någon volymgaranti, det vill säga det finns ingen garanti för hur många platser som staden får del av. Entreprenadverksamhet som konkurrensutsätts enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU) innebär i korthet att det är en utförare som vinner upphandlingen och får då bedriva verksamheten vid ett specifikt vård- och omsorgsboende under en begränsad tid. Utföraren ansvarar för verksamheten och Stockholms stad ansvarar för fastigheten som verksamheten bedrivs i. Det innebär att staden har rådighet över platserna. En utmaning med entreprenadavtal är att en ny utförare kan göras ansvarig för verksamheten efter avtalets slut. Byte av utförare innebär oftast en stor förändring och påverkan för verksamheten, medarbetarna och de äldre.

Ersättning till utförare inom vård- och omsorgsboende utgår från fastställda belopp i Stockholms stads budget. Momskompensation ges till privat utförare för köpta varor och tjänster samt för LOV-utförare ges även en momskompensation för lokalkostnader. Utifrån att det görs kravställan och uppföljning av både privat och kommunal utförare ser äldreförvaltningen inte behov av att utreda införande och

utformning av ett valfrihetssystem enligt LOV som huvudregel för vård- och omsorgsboenden i Stockholms stad.

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen angående motion om att införa boendeval för äldre - med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede- Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2024 följande.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Peter Backlund (L), se Reservationer m.m.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Det finns ett ökat behov av äldreomsorg när befolkningsprognoser visar att andelen äldre ökar. För att säkra tillgången på äldreomsorg behöver nya innovativa lösningar tas fram för att säkra en resurseffektiv omsorg i det egna hemmet.

Förvaltningen anser att äldre ska få en omsorg av god kvalitet. Äldreomsorgen i Stockholms stad ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Inom Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde finns idag vård- och omsorgsboenden i både egen regi samt boenden som drivs av andra aktörer. Det finns en möjlighet för den enskilde som beviljats vård- och omsorgsboende att välja mellan olika boenden i kommunal eller privat regi, både inom stadsdelsområdet och i staden.

Det finns för- och nackdelar med LOV och LOU. Fördelen med LOV är att invånare har större möjlighet att själva välja utförare. Nackdelen är att stat och kommun inte får samma tillsyn och kontroll över verksamheten. I teorin ska företagen konkurrera med kvalitet inom LOV, men det finns även risk att det sker en överetablering och att oseriösa aktörer får ett större fäste.

LOU ger bättre kontroll över vilken tjänst det allmänna betalar för, men den innebär också mindre valfrihet för brukaren. En offentlig upphandling ska gå till den utförare som erbjuder sig att utföra uppdraget till lägsta möjliga pris. Kvalitetskraven måste då utformas i detalj vilket förtar mycket av idén med valfriheten och det är svårt att ändra avtalet i efterhand.

Det finns en risk att den enskilde saknar kunskap och förmåga att förstå systemet kring valfrihet. Därmed finns risk att den enskilde inte har förmåga att göra ett aktivt val. Även om stöd och information ges, riskeras att ett stort antal utförare gör det svårt för den enskilde att göra ett aktivt och medvetet val.

När en enskild verksamhet försätts i konkurs kan detta ske plötsligt. I ett sådant fall står kommunen ansvarig för att tillgodose den enskildes behov av stöd. Att endast bedriva verksamhet enligt LOV skulle skapa en sårbarhet i dessa fall, då kommunen inte har någon egen verksamhet som kan överta ansvaret för omsorgen.

För att stärka och säkra en krisberedskap är det avgörande att bedriva verksamhet i egen regi. Att endast bedriva verksamhet enligt LOV skapar risker, även om krav ställs i förfrågningsunderlaget. Bolag kan gå i konkurs och det finns risker för att oseriösa aktörer står bakom bolagen.

Skulle staden införa att endast erbjuda verksamhet enligt LOV krävs att arbetet mot välfärdsbrottslighet utökas markant, vilket innebär ökade kostnader.

Välfärdsbrottsligheten drabbar inte bara kommuner och regioner ekonomiskt. Det handlar också om enskilda personer som drabbas genom att de dels får mindre hjälp än de behöver, dels blir utsatta för undermålig, alternativt direkt skadlig, vård och omsorg.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2024 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Reservation av Fatima Nur (L), se Reservationer m.m.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 maj 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Antalet äldre personer över 65 år beräknas öka och i takt med det ökar även behovet av äldreomsorg. För att säkra tillgången på äldreomsorg behöver nya innovativa lösningar tas fram för att säkra en resurseffektiv omsorg i det egna hemmet.

Förvaltningen anser att äldre ska få en omsorg av god kvalitet. Äldreomsorgen i Stockholms stad ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Inom Hässelby-Vällingby stadsdelsområde finns idag vård- och omsorgsboenden i både egen regi, på entreprenad och i privat regi. Det finns en möjlighet för den äldre som beviljats vård- och omsorgsboende att välja mellan boenden i kommunal eller privat regi, både inom stadsdelsområdet och i staden.

Det finns för och nackdelar med LOV och LOU. Fördelen med LOV är att medborgare har större möjlighet att själv välja utförare. Nackdelen är att stat och kommun inte får samma tillsyn och kontroll över verksamheten. I teorin ska företagen konkurrera med kvalitet inom LOV, men det finns även risk att det sker en överetablering och att oseriösa aktörer får ett större fäste. Inom LOV får inte en verksamhet tacka nej till en person som väljer boendet vilket kan få konsekvenser för den enskilde samt för övriga boende i verksamheten.

LOU ger bättre kontroll över vilken tjänst det allmänna betalar för men innebär också mindre valfrihet för brukaren då färre alternativ upphandlas generellt än vid LOV. En offentlig upphandling ska gå till den leverantör som lämnat det mest förmånliga anbudet och tilldelas kontrakt.

Det finns en risk att den enskilde saknar kunskap och förmåga att förstå verksamhetens inriktning och förmåga att tillgodose olika behov vilket kan medföra att den enskilde väljer ett boende som inte tillgodoser behovet. Inom LOV får inte biståndshandläggaren rekommendera verksamheter utan endast vägleda och informera den enskilde om olika inriktningar och verksamheter. Verksamheter inom LOV kan inte tacka nej vilket kan påverka både den enskilde och övriga boenden om fel val av boende görs. Även om stöd och information ges, riskerar ett stort antal utförare medföra svårigheter för den enskilde att göra ett aktivt och medvetet val. Vid införande av ett ickevalsalternativ behöver då hänsyn tas till lediga platser, kunskap om den enskildes behov och övriga boendes behov samt eventuellt närhetsprincipen.

Inom de kommunala verksamheterna finns en uppbyggd samverkan kring äldre med sammansatta behov, exempelvis äldre med ekonomiska problem, missbruk eller som utsätts för våld i nära relation. Målgrupper med olika behov behöver kunna tillgodoses inom ramen för LOV.

En nyetablering av ett boende för äldre tar lång tid, flera år, från planering till inflyttning. Vid LOV behöver man säkra upp så att verksamheter inte går i konkurs eller läggs ned utan lång framförhållning.

Kommunen ansvarar för att kärnverksamheterna ska kunna fortsätta att fungera även vid extraordinära händelser samt ansvarar för att det finns tillgång till platser efter behov. Om LOV införs kan det bli en överetablering av verksamheter vilket kan medföra att ett antal verksamheter står med tomma platser som riskerar nedläggning. Det blir svårare att planera utifrån behov.

I socialstyrelsens undersökning Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? från 2023 framgår ingen signifikant skillnad i nöjdhet mellan brukare inom särskilt boende i kommunal regi eller privat regi i Hässelby-Vällingby stadsdelsområde. På frågan Hur nöjd eller missnöjd är du sammantaget med ditt äldreboende? har 74 procent inom kommunal regi och 75 procent inom privat regi lämnat positiva svar (mycket nöjd eller ganska nöjd).

Förvaltningen vill lyfta fram att den vård- och omsorg som ges ska vara lika kvalitativ för den enskilde oavsett avtalsform och att verksamhetsuppföljningar för att säkra kvalitén bör göras på samma grunder oavsett avtalsform.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2024 följande.

Kungsholmens stadsdelsnämnd överlämnar tjänsteutlåtandet som remissvar.

Reservation av Charlotta Schenholm (L), se Reservationer m.m.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 maj 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Inom Kungsholmens stadsdelsområde bedrivs tre vård- och omsorgsboenden i egen regi, ett drivs på entreprenad och två fristående som drivs enligt LOV.

Driftsformens påverkan på verksamhetens kvalitet

Boendes nöjdhet och trygghet inom vård- och omsorgsboendena varierar oavsett driftsform inom Kungsholmens stadsdelsområde. Det kan vara intressant att se en utvidgad undersökning i staden om verksamheter håller en högre kvalitet beroende på driftsform.

Resultat från Socialstyrelsens brukarundersökning 2023.

Utförare VOB Kungsholmens stadsdelsområde	Driftsform	Nöjdhet	Trygghet
Alströmerhemmet	Egen regi	86	81
Serafen	Egen regi	75	82
S:t Erik	Egen regi*	86	93
Solbacken	LOU	69	87
Marieberg	LOV	100	86
Vallgossen	LOV	82	81

*Övertogs i egen regi 1 februari 2024 så resultatet baseras på drift genom entreprenad.

Uppföljning av vård- och omsorgsboenden

Verksamhetsuppföljningar görs av förvaltningen på uppdrag av äldreförvaltningen oavsett driftsform vartannat år. Året däremellan görs verksamhetsbesök både föranmälda och oanmälda för att kontrollera verksamhetens kvalitet gentemot avtal eller uppdragsbeskrivningar. Det finns tydliga riktlinjer för verksamhetsuppföljningarna och ett bra stöd ges från äldreförvaltningen. Kvalitetsuppföljningar på individnivå genomförs årligen.

LOU som driftsform

Driftsformen har nackdelen att vid varje avtal som löper ut ska en ny upphandling genomföras som är tidskrävande och därmed kostsam. Det är svårt att göra en bra

upphandling. Företagen som lämnar anbud har också en tendens att lova mer än vad de senare kan svara för. Anbudet innehåller mervärden som ska vara guldkanten för boende men har i vissa fall varit svåra att införa för verksamheten av olika skäl. Återkommande uppföljningar av följsamhet till avtal utöver ordinarie verksamhetsuppföljning skapar merarbete för förvaltningen vilket riskerar att trycka undan möjligheten till annat utvecklingsarbete.

LOV som driftsform

För att kunna erbjuda vård- och omsorgsboende med driftsformen måste det finnas utförare som vill driva verksamheten enligt avtal. Möjligen finns underlag bland utförare som idag driver verksamheter enligt LOV att utöka sin verksamhet. Att endast bedriva verksamhet enligt LOV skulle dock skapa en sårbarhet. Om en enskild verksamhet försätts i konkurs eller av andra skäl inte längre vill driva verksamheten kan detta ske plötsligt. I ett sådant fall står kommunen ansvarig att tillgodose den enskildes behov av stöd genom att ta över driften. För att stärka och säkra en krisberedskap är det avgörande att bedriva verksamhet i egen regi och inte endast ha LOV. Det finns även risk att oseriösa aktörer står bakom privata bolag vilket kan orsaka ökade behov av uppföljning av verksamheten utifrån välfärdsbrottslighet.

Huvudpunkter för Stockholms boendeval

Förvaltningen håller med om att staden behöver fortsätta bygga och driva fastigheter som kan inrymma äldreboenden. Förvaltningen hänvisar till Stockholms stads äldreboendeplan för hur framtida behov ser ut. En kostnadsanalys bör genomföras för att ta ställning till om motionen skulle komma att innebära ökade kostnader för Stockholms stads olika förvaltningar och bolag.

Delar av motionen består av förslag som förvaltningen redan anser vara praxis. Det rör bland annat ersättningen som redan idag ska täcka utförarverksamheternas kostnader för att kunna följa avtal och uppdragsbeskrivningar samt att utförarrollen vid den kommunala verksamheten i egen regi utövas av stadsdelsnämnderna. Vid LOV är det avtalet mellan beställare (äldreförvaltningen) och den privata utföraren som reglerar hur vården och omsorgen ska bedrivas. Förslaget innebär ingen skillnad mot hur privata utförare ingår avtal i nuläget.

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Reservation av Margita Jacobsson (L)

1. Bifalla motionen
2. Därutöver anföra följande:

Vi delar äldreförvaltningens beskrivning om att det är viktigt att äldre erbjuds god omsorg med kvalitet och möjlighet till valfrihet. Detta är frågor vi liberaler slår vakt om. I Stockholms äldreomsorg råder idag en hög grad av valfrihet, inte minst tack var liberala reformer, som ofta kritiserats från vänster, men som varit både omtyckta och framgångsrika när de väl införts.

Det är självklart angeläget att det finns olika former av boenden, kooperativa, privata, kommunala osv. Det är däremot inte angeläget att det finns en mångfald av avtalsformer, utan detta skapar snarare förvirring och de olika avtalsformerna bör istället ersättas med en enda, LOV.

I övrigt hänvisar vi till Liberalernas budgetreservation i kommunfullmäktige

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation av Peter Backlund (L)

Yrkar bifall för motionen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation av Fatima Nur (L)

1. Bifalla motionen
2. Därutöver anföra följande:

Stockholm måste visa de äldre som behöver hjälp respekt för deras behov, livsval och intressen. Liberalerna har länge drivit frågan om äldres rätt till ett tryggt och anpassat boende, dels som en grundläggande trygghetsfråga inför åldrandet, och dels som en hälsofrämjande åtgärd som på sikt gynnar samhället som helhet.

Kungsholmens stadsdelnämnd

Reservation av Charlotta Schenholm (L)

Yrkar bifall för motionen i sin helhet.